

Печатница
Грехи дп књару л.

Број 31.

У Београду 26. Августа 1874.

Година I.

Изази сваке
недеље.

ЗА СВЕ СРПСКЕ КРА-
ЈЕВЕ СТАЈЕ НА ГОД.
60 ГР. ИЛИ 6 ФОР. НА
ПО ГОД. 30 ГР. ИЛИ
3 ФОР. НА ТРИ МЕС.
15 ГР. ИЛИ 1 ФОР. И
50 ПОВ.

НЕПЛАЋЕНА ПИСМА ОД
ИРЕГОВНИХ ДОПИС-
НИКА НЕ ПРИМАЈУ СЕ.

ПРЕТИЛАТА СЕ ШАЉЕ
НАПРЕД УРЕДНИШТВУ.
УРЕДНИШТВО ЈЕ У БО-
ГОСЛОВИЈИ.

СИОН

ЛИСТ ЗА СВЕШТЕНИКЕ, ВАСПИТАТЕЉЕ И РОДИТЕЉЕ.

Издаје и уређује проф. БОГОСЛ. АРХИМ. НЕСТОР.

Наше шкољско-религиозно васпитање.

У последње доба, наше министарство просвете и црквених дела, почело је нешто више обраћати пажњу на религиозно васпитавање у нашим средњим школама. Тако: наређено је, да деца у средњим заводима читају молитве пре и после учења; а пре неки дан, разаслало је министарство свима средњим заводима у Србији карту (мапу), „Палестине“ на српском језику, да по њој деца у нашим гимназијама, уче историјске догађаје из свештене историје. Ми са свега срца поздрављамо овај, давно очекивани корак, којом је наша просвета одпочела корачати. Без вере, — без религиозног васпитања, не може се замислити никакав напредак у друштву и држави; јер где нема тврде верозаконске основе, ту је морал на најнижем ступњу, ту престаје сваки говор о части, поштењу и о свему, што се зове „грађанска врлина.“ С тога је баш преко потребно, да се свуда у нас развије морално чуство на основу вере хришћанске и њенога учења.

Али све ово, неда се постићи на пречац, јер ма како да су искрене жеље оних, што издају „наредбе,“ да се што врши и изврши, опет ће сва њихова жеља остати „глас вапијућега у пустињи,“ ако за то не буде имало спреме, или

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А
Б
И
В
Л
И
О
Т
Е
К
А

другим речма, ако свет није на нешто већ одавно — из ма-
лена — упућен.

Да би се знало, како ми стојимо у овом погледу вољни
смо, да у прилог расписа министрових, кажемо неколико речи
о нашем школском религиозном васпитању. Ако наша разла-
гања о овој ствари изазову какву озбиљну критичку дебату,
ми ћемо је радо дочекати.

I.

Познато је, да васпитање човека бива у главnome на
три начина: *домаће, школско и друштвено*. Док човек прође
кроз све фазе у животу и утврди се у њему, ваља му се
борити са много неприлика. У средини, између домаћег и
школског васпитања, стоји *црква* и њено учење, која као
неки цемент, веже све троје једно за друго.

Дакле најпре иде домаће васпитање. О њему ћемо сад
и да говоримо.

Неможе се казати, да у нашим, нарочито старим ку-
ћама, нема религиознога васпитања. Не, има га, али се при
свем том у последње доба опажа нека празнина, коју треба
сами родитељи да поправе. Празнина ова, најочитије се огледа
у раскалашности млађих и попуштању старијих — дакле у
поштовању. Осем тога, често се догађа, да у кући, где има
по неколико мушких чељади, не уме ни једно људски молитву
очитати ни прекрстити се, а о главним догматским истинама
ни појма немају. Колико је се пути дешавало, да многи кум
при крштењу, не уме ни „верују“ правилно очитати; дакле
оно што треба прво да зна, — то не зна. Одкуда то до-
лази? Наравно, ни одкога другог, већ од рђавог домаћег
васпитања. Он, јадније, верује и мисли да је он хришћанин,
али ти сам не уме казати како он своју веру верује и у шта
верује. А то је као што напоменусмо, последица нашег
рђавог васпитања. Сваки је родитељ дужан да се стара о
васпитању своје деце; нарочито је дужност њихова, да их

васпитавају у вери прадедовској — у вери православној, и да им сваком приликом удевају наду на Бога, његову праврчност и милосрдност. Учећи их вери и развијајући у њима религиозно осећање, он ће створити из њих људе моралне и узвишена карактера. — Обично се предпоставља, да су женскиње религиозније од мушкиња с тога, што су осетљивије, па зато се највише и препоручује материма, да васпитавају своју децу, јер то им је управ дужност, коју им сама природа намењује.

Али како је онде, где ни отац ни мати нису начисто са оним шта верују и у шта верују? Међутим по селима, а богме и по мањим варошицама нашим, до скоро је било овако. Школа није било, да се уче и мало боље и основније познаду са својом вером. Црква далеко, а попа није сваки дан код ње, јер му ваља — као и осталом свету — орати и копати, ако мисли да се лебом израни. Онда се могло знати само за *Бога* и *крст часни*, — остало како ко хоће. Управо онако као што старац Игуман у „Горском вјенцу“ вели потурицама, ако ће се вратити у веру:

„Двоје часне посте да постите,

„За остало, како ви је драго! —

Ту је само једно уздање на Бога могло руководити к познању истините вере и чувати их од заблуда.

Али данас тога већ нема. Данас и школа и црква има више, а и свештенство је образованије од пређашњег. С тога је дужност пастира црквених да у поменутих случајевима сваком приликом поучавају свет и објашњавају им истине еванђелске, како би и прости људи знали у чему се састоји њихова вера, те и млађе своје у томе обавестили. Овим ће они доста припомоћи домаћем религиозном васпитању, јер се оно може сматрати као основа друштвеног развитка.

II.

Из руку матере и оца, дечак иде право у школу, да тамо продужи своје васпитање. Ко је проша кроз наше „ос-

новне“ и „средње“ школе, тај ће најбоље знати колико се у њима обраћа пажња на религиозно васпитавање наше деце. Примери су нам пред очима, па нек сваки, који је кроза школу прошао мете руку на срце и нек слободно каже: јели штогод изнео из школе о вери, коју он верује и јели се с њом упознао бар у онолико, у колико то доликује образованом човеку данашњег напредног доба? За десет година дана у нас се и „укратко“ и „надугачко“ пролази историја црквена и наука хришћанска, па опет, нема данас ни једнога у нашој великој школи, који би у стању био одрешито и тачно казати: који су главни основи (догме) вере православне. Сви „катихизиси“ и „дрвене историје,“ нису му ни најмање помогле, јер он, нити их је разумевао, нити их је хтео да разуме. Зашто је то тако у нас?¹⁾ Зашто баш најсветије истине да су тако забатаљене у нашим школама? Најпре наша нехат и помодно образовање, а унеколико и само устројство наших средњих школа, доста су узрок томе. Ми смо до данас, управ навалице канда ишли на то, да сасвим избришемо веру из наших школа. Ми смо њу готово силом и преко воље изучавали, што нас је најзад и довело до данашњег религиозног индиферентизма. Ова наша тобож оригиналност ни најмање нам није допринела да смо паметнији и напреднији од оних народа, који и у најповољнијем интелектуалном положају, гаје веру и поштују цркву.²⁾ У данашњој просвећеној и културној Јевропи, где позитивна наука увелико увати и напредује, где се чак и простим раденицима читају јавна предавања о постању човека на основу природних наука, — па ни тамо велим, није овладала таква религиозна апатија, каква је данас у нас. Причају за Ен-

¹⁾ Томе има много узрока, а по нашему мњењу главни је тај: што се већа пажња обраћа на образовање разума неголи на образовање срца. Ур.

²⁾ Који уме да чита и ко хоће да верује својим очима наћиће, да је Ренан заклето непријатељ Христа и његове св. цркве неборивим разлозима доказао: „да је француски народ пропао у последњем рату због своје покварености и материјализованог школског васпитања.“ Ур.

гледе, као најматеријалистичнији народ на земљи, да чим звоно зазвони на сабору Лондонском, и велико и мало лети у цркву, да се помоли Свевишњем и да му ода своју пошту, — да му се од срца поклони и благодари на безкрајној милости његовој. А шта ми радимо у недељне и празничне дане? Чисто нам је криво, што се у те дане морају каване на кратко време да затворе.

Али није само то једини узрок опадању религиозности у нас. Има још једна, и то позамашна погрешка, која се истина даје поправити, али је доста допринела, те је наука о вери и цркви забатаљена у нашим школама.

То су *књиге*, или другим речма, то су школска руководства, намењена за изучавање науке хришћанске и црквене историје у нашим средњим школама.

Није нам намера, да овде критички пропраћамо сву нашу школску црквену књижевност, јер ћемо о томе другом приликом много обширније говорити, али се опет не можемо да уздржимо, те да коју не рекнемо бар о нашој цркв. књижевности за средње школе.

Зна се, да свака школска књига, треба да је написана тако, како ће из ње сваки моћи разумети оно, што се у њој хоће да каже. Међутим наш „катихизис“, који служи као руководство у нашим средњим школама и ако носи наслов „Пространи“, и ако је више пута био прештапан, опет није ни у длаку измакао од старог Рајићевог;¹⁾ ни по садржини, ни по језику. До сад су многе школске књиге издаване и прекрајане, па су наравно дотериване и у садржини и у језику, али „катихизис“ „за учењу се младеж српску“, ни један пут није ни поправљан ни дотериван. У њему је такав горопадан језик и стил, да одиста заслужује нарочиту пажњу наших филолога, једном речју, то је књига „једита у свом

¹⁾ Чује се, да се сад прерађује наш школски „катихизис“ и да ће он одговорити својој узвишеној цели односно богословне па и језикословне науке. Ур.

роду.“ Није ли то очигледно игнорисање ове науке, и управо багателисање и вере и цркве? Зашто наша школска комисија ни један пут до данас не рече: хајде да поправимо све школске књиге, него за неке расписује се награда по три пута а за неке нико неће ни да зна? Ово зацело нити је право, нити је Богу, ни људима драго.

Па није то тако с катихизисом, него и с „црквеном историјом,“ која је за наше гимназије тако кратка и не складна, да се не да замислити. Што је још очитије, у њој се више говори о Лутеру и другим стварима, него о српској цркви, која бар ту треба да је мало боље заступљена. Једина је „свештена историја,“ која се може како — тако сносити, бар по језику, ако ни зашто друго. А зашто као бајаги и да не буде тако, кад има прилика, да и сами наставници других наука, онако испод ова — тек узреч, сами багателишу науку о вери у нашим школама, те тиме иду на руку деци, да се од ње одпаде. „Мани се, — рећи ће по неки — то су све трице и кучине; лако је зато; гледај ти друге ствари и друге науке, а поповске ти нису баш нужне, нећете ваљда сви бити попови.“ Наравно оваквих примера има редко, али опет има их, — признајмо!.....

Време је дакле, да се једном одпочне у нас обрађивати и црквена књижевност, нарочито школска, јер без ње, није био ни један народ, па ни ми не можемо бити паметнији од других у овом погледу. Кад можемо трпнати у школама римске класике и изучавати „Јустинијанов кодекс,“ у којима се „рובהање“ узводи на степен правне санкције, онда зашто не бих ширили и распростирали у нашим школама и такву науку, која проповеда *опште ослобођење*? Зашто се не би учили да један другог а љубимо, да се крпимо у оној вери, која нас учи *једнакости и братству*? А све ово, и још више од овога, учи нас баш она иста наука, коју смо ми управо занемарили, из велике школе истисли, на срамоту целом образованом свету. Истине еванђелске и учење цркве право-

славне, остаће вавек идеал у човечанству, коме ће оно тежити до последњег дана, до последњег часа свога и земљиног живота. (СВРШИТЕ СЕ).

Како је постала и како се развијала Англиканска црква.

Кад властољубиве папске тежње и њихов големи утицај, стадоше преузимати маха по свој западној Јевропи у средње вековно доба, и кад тако рећи сви јевропски владоци стрепљаху од папине силе устадоше први Инглизи и њихови владоци на борбу с папама. Први опирач папин, био је инглиски владалац Виљем освојилац; не мање и његови последници, доцнији владоци инглиски, опираху се са свима силама папама и њиховим легатима. Али ниједан се није тако живо одуширао папи нити је могао папску власт да у својој земљи уништи, као Хенрих VIII. И ма да је он био занешен католик, и ма да је још носио титулу: *заштитник вере католичке*, због крвног непријатељства спрођу Лутера и његових последоватеља, ипак је он раскрстио са папом и Римом на свагда. Он беше превртљиве а самовољне ђуди, те с тога превртљив и у самој вери. Повода му томе даде, његов брак са Катарином удовицом брата његовог, са којом је он пре дванаест година по дозволењу и с благословом папиним венчан био.

Катарина беше слаба а и стара женска, због чега он узме на њу мрзост, и науми, да је отпусти од себе, а за жену хтеде узети неку своју дворкињу Ану Булен.¹⁾

Узалудно је покушавао, да му се по канонима црвеним добаже, има ли његов први брак силе или не; узалуд је тражио од папе, да му брак са снахом за неважећ прогласи.

¹⁾ *Ана Булен* бејаше већ своју част проиграла на француском двору. Вешто се претварајући пред разкаланим Хенриком VIII. тако га беше заплела у своје мреже, да је сени Хенрих био спреман на све и сва, само да дође до подле своје цели... *Због родоскрвности* Ана је изгубила главу. Браконарушеније још на овоме свету Бог много пута казни. Уред.

Папа Климентије VII. на кога се он беше обратио, није се могао одважити, да му пре дванаест година закључен и за пуноважан проглашени брак, сада као неважећ прогласи, у толико мање, што је Катарина била тетка цару немачком Карлу V, с киме је он тек у пријатељство ступио и изравнао се.

Кад Хенрих виде, да не може успети код папе, онда он намисли, да реши своју ствар другим путем. Обрати се једном богослову Томи Кранмеру, и поиште од њега савета. Овај га наговори да од духовног универзитета поиште мњење о сили свога брака. Већина се изјасни да је брак по канонима неважећ. На основу ове одлуке, Хенрих одмах уништи свој први брак са Катарином и венча се 1532. год. са Аном Булен. Па да би своју благодарност према Кранмеру засведочио што му је пријатељски у томе саветом у помоћ притекао, постави га сам без икаквих споразумлења са духовном влашћу, за архијепископа Кантрбериског. У исто време заповеди Кранмеру те овај склопи један духовни суд, нарвно све од његових приврженика и једномишљеника, код кога подигне на ново процес противу свог првашњег брака, а то с намером, да оправда свој поступак пред светом. Суд, разуме се без икаквог околишења изрече пресуду у корист хенрихову. Међу тим Рим анатемише краља и све његове једномишљенике, и донесе одлуку, којом се брак са Аном као незаконит одбацује. Хенрих се опет слабо обзирао на папину анатему, а још мање на његову одлуку, али је при свем том остао још строг католик. И ако је био прекинуо сvezу пријатељства са папом и Римом, ипак није хтео допустити да реформатори и носиоци лутерових начела продру у његову земљу, који су били с добродошлицом прихватили тај краљев поступак са Римом. С тога ово даде повода, новој краљици, архијепископу Кранмеру, који се тада беше тајно венчао са једном девојчицом Немњињом, државном секретару Кромвелу, и још неким вишим државним чиновницима, да заведу у земљи

неку нову цркву. Па да би успели у својим намерама, стану из подмукла поднаљивати народ противу римских легата и свештенства, а тиме давати повода, да Хенрих још више оспе своју самовољну, владалачку ђуд. Њихним настојавањем, и реформатори почеше мало по мало увлачити се у њихну земљу, налазећи са својим ватреним начелима велике симпатије и одзива код високодостојника.

Не прође дуго, а подиже се тужба од народа у доњем дому, против свештенства римског, против глобарине и данка, против нагомилавања и умножавања црквених добара под калуђерске руке и т. д. Услед чега доњи дом спреми неке поправке и измене у црквеним односима, нарочито што се тиче добара црквених, и поднесе их горњем дому на одобрење. Јепископи се стану томе живо противити, доказивајући да је то противно самим уредбама црквеним, и да се тиме вређа религија. Највише се опирао тим изменама јепископ Фишер, који чланове доњег дома прозове безбожницима, и највећим непријатељима цркве. Па знајући, да је све ово узрок протестанско свештенство, а нарочито Кранмерови једномишљеници, стане их заједно са канцлером Томом Морусом, и још неким својим присталицама свуд по свој инглиској најжешће гонити, а списе њихове спаљивати.

Настојавањем Кранмеровим, а услед тужаба народних, изда парламенат један закон, који папску власт у земљи укида, а приходе и све десетке на краља преноси. Кад свештенство виде, какво му зло прети, покуша да ропском покорношћу милост краљеву задобије. И сам врховни духовни суд, побојивши се, да у власти својој не посрне, брже боље изда одлуку, којом одобраваше сав дотадањи краљев поступак, као законит, а у исто време пристане, да се у будуће закони односно цркве у споразумлењу са краљем издају. Премда се доњи дом црквеног суда овој одлуци јако противио, али је све било у залуд, па шта више и сама одлука горњег духовног суда, била је излишна. Јер државни парла-

менат, још пре него што је вест о изреченој над краљем апатеми у земљи била саопштена, одбаца одлуку духовног парламента, за тим га ограничи, и бирање јепископа као и последњу одлуку црквених распри, преда у руке краљеве.

(НАСТАВИТЕ СЕ).

Поглед на питање о сајединењу цркава.

(СВРШЕТАК).

Друштво старокатолика у исказивању пажња својих к сајединењу са православном црквом не ограничује се просто изјављењем тих својих тежња у писменим производима, који су опредјељени да умножавају број књижица, на против, оно је на Констанцком конгресу установило двје комисије, једну у Минхену а другу у Бону ради сношаја једне с православном црквом, а друге са црквама Запада. Особито су важни сношаји старокат. комисије са „Обществомъ любителей духовнаго просвѣщенія“ у Русији. Ти одношаји, који су започели са 1872 године и који се сретно и данас продужују, судећи по озбиљности њиховој и по авторитету људи, који ту дјелују, јамче нам да ће питање о сајединењу цркава, Божијом помоћи, много разбистрено бити и олакшано у рјешењу његовом. Доста је прочитати писма др-а Михелика, др-а Фридриха, др-а Нери, др-а Шулте и других, и писма к истима „общества Л. Д. П.“ да се сваки увјери од колике је важности дјелателност старокатолика по питању о сајединењу западних са православном црквом. Ми их привађати нећемо, а читаоца, који се са овим питањем жели дубље упознати упућујемо к часопису Петроградске Д. Академије, гдје ће наћи изложена и писма и рад О. Л. Д. П. —

У таквом се ето положају налази питање о сајединењу цркава у данашње доба. Наука довела је и доводи најсветлије умове запада до убјеђења да је необходимо потребито присајединење западних к православној цркви. *Пуна реформа*

у духу православне цркве, то је девиза западних научењака — богослова. Наука бездвојбено је велики историски покретач; али нема примјера у историји да је она могла одједаред промјенути религијозна убјеђења народних маса, и ма колико била учена Германија, не могућно је ипак захтјевати да маса њених насељеника руководи јасна религијозна свјест, до које су могле доћи неколике личности после дугог научног труда. У обштенародним религијозним покретима цјелих маса уплив науке веома је ограничен: ту дјејствују најразnorodнији узроци, по изгледу можда и ништави, али јаки да на појимање народа упливишу. Чиме ће дакле у овом питању људи науке дјејствовати на народ да би у стању били повести са собом к жељеној цјели? Они морају спремити народ путем учења, разпрострањавања здравих појмова о црквеној организацији у опште, и у частности о постојећим у православној цркви формама црквене управе. Настојећи да искорене злоупотребе, које су се у римску цркву увукле од времена великог раздјелења цркава, они морају предходно убједити своје приврженике на најјаснији и најтемељитији начин, да те злоупотребе управо и представљају собом оне особине, које данас разликују римску цркву од православне. Они ће то јамачно у своје време достигнути; јер дар учења имају. Него и то још није све. Ако хоће да прави руководиоци народа буду они морају молити се да добију дар управљања. Не креће народним масама учевност, него енергија. Они морају бити увјек одушевљени једном мисли, готови на сваке жртве и постојани при свакој незгоди. Народу је потребити јасни знак, који би га могао руководити и дању и ноћу: к позитивном успјеху може водити само опредјељена и јасно означена цјел.

Са стране православних при узбуђеној тежњи здравомислећих христјанских научењака запада да се саједине са православном црквом, „било би неблагоразумно и грјешно, вели прота Васиљев, да равнодушно гледају на такав благо-

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

В
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

родни покрет у корист православне цркве. К помоћи и саучешћу у том покрету позивље нас света дужност, која нам је црквом наложена да просвећујемо оне, који траже свјетлост истине; углађавати пут онима, који теже к православљу није ништа друго, него испуњавање једне од темељних заповједи Христа Спаситеља: Шедше научите кса азыки. Презрење те дужности са наше стране могло би нам створити мноштво опасних непријатеља од оних људи, који нам данас руку љубави и братског јединства пружају.“ Будимо дакле готови к помоћи и у тој готовности помолимо се Богу, да милостиво погледа на све оне душе, које чезну за божанственом истином, за вјечном свјетлошћу, да сви буду једино, као што је отац и син, и да се утврди на земљи једно духовно стадо под вјечним пастирем Исусом Христом.

У Задру.

Ник. Милаш.

Разговор с децом о вери и моралу хришћанскоме.

16. Повратак Господа Исуса у Галилеју преко Самарије. Разговор са женом самарјанком.

Кад насташе дани за сејање жита (између 15 окт. и 15-г децембра) дође Исус у плодносно долину Сихемску, лежећу између горе Гевале и Гарицима, насељену Самарјанима. Горе ове беху знатне по својој природи. Путник с задовољством баца поглед на гору Гарицим, вазда окићену зеленилом. Дрвеће, цвеће, мирис и хладови ове горе пробуђују у свакоме мисао о *Богу преблагом*, и предобром, који дели милост своју свакоме који га љуби и вољу његову испуњава. Напротив гора Гевал трчаше сва из једних само голих каменова. Празнина и пустота. ове горе наспомињаше *Бога грозног*, који строго казни човека за свако зло.

Кад Јудеји први пут дођоше у долину Сихемску под вођом својим Исусом Навином, поменуте горе поразеше их и по својем својству узбидише у њима двојако осећање: *осећање страха* пред Богом правосудним и *осећање благодарности* наспрам Бога мило-

срдног. Они се поделише на два стана. Једни се попеше на гору Гарицим и овде изрекоше благослов: „благословен нека је сваки, који врши закон божији.“ Други одоше на Гевал и, поражени дивљином и неплодношћу ове горе, проклеше у песмама својим све оне, који буду нарушавали закон Јехове. Од тог времена гора Гарицим доби назвање „гора благословена“, а гора Гевал доби назвање „гора проклетства.“ Међу овим горама у долини лежаше варош Сихем, који се у време Исуса зваше Сихар. До вароши с јужне стране стајаше бунар. По предању Јудеји држаху да је тај бунар ископао патриарх Јаков. Самарјани, који се строго придржаваху закона Мојсијева, поштовали су тај бунар онако исто као и Јудеји. И код овог управо бунара седе сад Исус да се одмори, јер је био од пута уморан.

Било је подне, дакле и време за ручак. Ученици његови бежаху отишли у варош да купе што за јело.

У то време дође жена самаријанка да захвати воде. Исус — уморан од пута — обрати се к њој с молбом, да му да напити се воде.

Јудеји и Самарјани беху у непрестаној завади између себе. Јудеј се поносио што води своје порекло од Аврама и што тачно држи закон и пророке, па је с тога презирао и мрзио самарјане и гледао на њих, као на незнабошце. Шта више сматрао је да је грех, ако се само разговара с њима. С тога Самарјанка и вели Исусу зачуђено: „како ти, као Јудеј, смеш да иштеш воде од мене, кад ти знаш, да ја нисам Јудејка, него Самарјанка?“

Но Исус није сишао на земљу да учи људе да се завађају и да мрзе један на другога. Послат од Бога милосрдног, он жељаше да помири људе с Богом, и да спасе не само Јудеје него и незнабошце. Па с тога водећи разговор с Самарјанком, он не само не напада на јудејске предрасуде, него још и жели да спасе ову жену: Па да би у овоме успео даје јој знак, да он — и ако је човек — али зна и оно, што обичан човек није у стању да зна, зна цео њен живот, па и помисао у души њезиној, накратко: да је он *сведели*, Ово сведочење Исусово поражавало сад јако Самарјанку. „*Видим, Господе, да си ти пророк*“ рече она Исусу. И почем је пророк тумач воље божије, Самарјанка зажели сад да чује од Исуса одговор на оно, што је тако занимало.

Самарјани сматрали су себе за људе који правилно верују у Бога, дакле да су мили Богу и да су достојни за царство Месије. Кад се Јудеји вратише из ропства вавилонског, Самарјани их

сусретеше као своју браћу и предложише им своју помоћ при зидању храма. Но Јудеји одбацише њихову помоћ, сматрајући их за невернике и безбожнике. Због овог се Самарјани заваде с њима и постану заклети њихови непријатељи; по кратком времену они начине за се цркву на гори Гарицину. Јудеји прогласе да је тај храм незаконит, да је и богослужење у њему незаконито и противно Богу. те с тога за време Јована Гиркана успеду да се тај храм разруши, чиме наравно увредише Самарјане и учинише неизмирљиву мржњу међу собом. Самарјанка жељаше сад да дозна, ко је у овоме прав — да ли Јудеји, или они — Самарјани, те с тога и запита Исуса говорећи: „очеве наши молише се Богу на овој гори (пружајући руку на гору Гарицим) а ви велите, да је место за богомољу једини само Јерусалим.“

Јудеји бејашу прави у овом случају. За сво време старога завета жртве требало је приносити само у храму Јерусалимском. Бог је наредио да се сазида само *један* храм у Јерусалиму, желећи тиме да одучи Јудеје од многобожија и да улије у њих веру у *јединог Бога*. Осем тога сви закони Јудејски бејашу тек слика Христа — Месије и спремаху људе за дочек Спаситеља. С тога је њих требало тачно испуњавати до доласка Месије. Спасење људи требало је да искрсне од Јудеје. И ево због чега Исус одговори Самарјанки: „ви незнате чему се молите, а ми знамо чему се клањамо, јер спасење мора доћи од Јудеје.“

Но Јудеји неправилно свађашу значај својега закона. Сви обреди Јудејски беху важни у толико, у колико су служили сликом прообразом Месије и спремали људе да овога дочекају, а сами собом они нису могли да спасу никога. Тако на пр. спасавала је људе вера у јединог Бога а не молитва у једном храму, — спасавала их вера у будућу жртву Спаситеља а не саме жртве које су они приносили, — спасавало их очишћење душе од зла, а не умивање тела водом, — спасавало их унутрашње, *духовно*, а не спољашње *телесно* очишћење. Но Јудеји, нарочито Фарисеји мишљаху да их спасава сами храм, жртве и умивања. Следствено приносише на жртву не душу своју, не мисли и осећања своја, — већ саму спољност и видљиве своје обреде, т. ј. поштоваху *не саму истину* већ ону *слику* којом им Бог одкриваше и исказиваше ту истину.

Исус Христос — казав самарјанки — да је законито богослужење код Јудеја, да Спаситељ мора доћи од Јудеје, казао је уједно и то, да ће сви обреди јудејски скоро престати, да је истинско богопоштовање не у спољашним делима већ у духу, не у *сликама*

истине, већ у самој истини. „Веруј ми, рече он самарјанки, да већ настаје час, кад се ни на овој гори ни у Јерусалиму нећете клањати оцу. Долази време а већ је и дошло, кад ће прави поклоници клањати се оцу у духу и истини; јер такове поклонице тражи отац небески. Бог је дух; и ко се њему клања, треба да му се клања духом и истином.“

Овим речима Исус јасно исказа, да Бог милује дела *правде, истине и љубави* а не видљиве и спољашње знаке побожности, и та све, што је спољашње вреди за њега тек онда, кад је оно сједињено са унутрашњим осећајем и расположењем.

Чути од Јудејанина, да ће и незнабошци ући у царство Месије, да Бог захтева од човека душу, срце а не спољашње услуге, да Бог није грозни судија, већ милосрдни отац, — све ово беше тако ново, тако необично за самарјанку, но у исто време и тако мило и пријатно, да она чисто није могла веровати у могућност тога, па зато и рече Исусу: „знам да ће скоро доћи Месија; па кад он дође, он ће нама све то објаснити.“ „То сам ја који и говорим с тобом“ одговори јој Исус.“

Кад ово чу жена, она баци своје судове па отрча у варош. Там она гди год кога сретете говораше: „изађите да видите човека који ми каза све, што сам у мом веку учинила! Дали то није Христос?“ На њен позив многи одоше да виде Исуса.

Међу тим ученици Исусови дошли беху пораније; они приметеше да се он разговара с самарјанком па се томе зачудеше! Као Јудеји и они држаху да је грехота разговарати се са самарјанима. Но они заћуташе и незапиташе свога учитеља, шта значи тај разговор његов с самарјанком, већ просто понудише га да руча. У то време иђаше из вароши огромна гомила самарјана. Исус спази, да разговор његов с Самарјанком није остао неплодан. Он је и дошао на земљу да спасе људе, да их научи и просвети. Испунити ову задаћу желио је тако, као што гладно тело жели хрџне. Ово беше његова душевна храна. Видећи готовност Самарјана да слушају његову беседу тим самим утолио је глад душе своје и зарадован великом радосћу, није марио ни за глад физички, па с тога и рече ученицима својима: „ја имам хрџне, о којој ви ни појма немате.“ Но ученици немогоше да разумеју речи његове. Они мишљаху да он говори о храни телесној и у чуду запиткиваху један другога; *мора бити да му је ко донео што за јело!* Тада им Исус каза о каквом јестиву он говори. „Моја је храна, рече он, да извршим вољу онога, који ме је послао.“

Бог отац жели да се сви људи спасу. Но почем су људи слободни, то он никога неспасава насилно, те је с тога дуго и за много спремао их да слободно приме и усвоје то спасење — спремао их тако, као што сејач спрема њиву на којој мисли сејати. И ево време тог сејања већ наступи! Самарјани који тако радо пзађоше да виде Исуса, бејаху већ спремни за његово учење. Исус познаде срца њихова и ону готовност са којом они подилазе к њему — познаде да ту има жетве духовне и плодова од добрих дела. Па с тога и рече ученицима својима: „Ви велите да још има четири месеца док наступи жетва. А ја вам велим: погледајте на њиве како се жуте и како се таласају! Но у исто време он предвиђа, да ће он тек бацити семе у земљу, но да неће дочекати плода од њега — т: ј. да ће он одпочети учење своје, но да ће други тек дочекати да виде плодове од њега. Тешко је човеку, кад се труди, па од труда његова тек доцније други уживају користи. Но Исус није био самољубив; он се више бринуо за срећу и корист човештва, него ли за своју сопствену корист. Радују се и веселе жетеоци кад збирају плодове од свог рада; но он се радује знајући да неће бити жетеоц, но само сејач. С тога и рече ученицима својима: ја ћу вас послати да жњете па и ако нисте ви сејали. Други су се трудили, а вама ће доћи у део да саберете труд њихов.“

Многи Самарјани увероваше у Исуса чујући о њему одзив жене Самарјанке, па га замолише да дође у њихову варош. Исус испуни молбу њихову, дође и проведе код њих два дана. Његово учење поражаваше Самарјане, те с тога већи део прими његову науку и остаде веран њему и његовој науци.

ЈАВНА БЛАГОДАРНОСТ.

Манастиру Тронеши у округу Подринском приложили су и то: Милан Лекић из Клубаца и Недељко Васиљевић из Брезјака две певнице у вредности 360 гр. чар. Јован Красавчић и Марко Капетановић из Корените, први 1 столац а други 1 њивот за светињу свега у вредности 240 гр. чар. Коста Јевтић из Корените 1 чаршав на Трапезу у вредности 216 гр. чар. Мићо Ђорлић из Плоче 2 завесе у вредности 180 гр. чар. Антоније Радовановић из Брезјака 1 кадионицу у вредности 90 гр. чар. Милош Стевановић из корените два чирака у вредности 72 гр. и Петра супруга Јована Милановића из Пасковца 1 стихар од белог платна у вред. 60 гр. чар. свега у 1.218 гр. чарш.

На овим штедрим даровима побожних именованих христијана, поред усрдних молитава, за дуг живот срећу, здравље, и напредак њихових домова, изјављује им и јавно топу благодарност.

ИГУМАН М. ТРОНОШЕ Мелентије
СА БРАТСТВОМ.